

державної адміністрації]. – Режим доступу: <http://www.vberez.gov.ua/ua/467.htm>

Правові умови розвитку громадянського суспільства в Україні. Що потрібно зробити? / М.В. Лациба, А.О. Красносільська, О.Ю. Вінніков [та ін.]. Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: Агентство “Україна”, 2011. – 132 с.

Взаємодія держави та інституцій громадянського суспільства: роз’яснення Міністерства юстиції України від 3 лютого 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-11>

УДК 323.2

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Т. Б. Топольницька, М. І. Зобнів

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: rtcb@ukr.net*

Громадянське суспільство не існує без держави і поза державою. Саме держава повинна бути гарантом громадянського суспільства. Останнє має право вимагати захисту життя, здоров'я особи, якості навколишнього середовища, безпеки, дотримання права тощо, а держава зобов'язана здійснювати, перш за все, соціальні програми так, щоб не допускати розколу суспільства або перетворення існуючих в ньому суперечностей в конфлікти.

Громадянське суспільство як динамічна система завжди відчуває тиск з боку державної влади. Воно є незалежним настільки, наскільки держава є терпимою до такої незалежності. Проте, держава не може розвиватися без вільного формування громадянського суспільства, яке контролює дії політичної влади. Слабкість громадянського суспільства штовхає державу до узурпації його прав, внаслідок чого відбувається перерозподіл функцій держави і громадянського суспільства. У такому разі держава, окрім власних функцій, привласнює ще і функції громадянського суспільства, змушує його виконувати винятково державні рішення. Незалежність громадянського суспільства як правової структури, полягає у здатності протистояти сваволі держави. Держава і суспільство існують у вигляді суперечливих безупинних взаємодії і взаємовпливу, характер і спрямованість яких значною мірою залежать від рівня розвиненості громадянського суспільства та його інститутів [1].

Роль цивілізованої держави у розвитку громадянського суспільства визначена таким чином [2]:

служує формою, що організовує громадянське суспільство і створює умови для його розвитку;

є відносно самостійною щодо громадянського суспільства і здійснює солідарні публічні інтереси усіх членів суспільства;

встановлює правила гри, яких повинні дотримуватися громадяни та їх об'єднання, створює сприятливі умови для їх існування і розвитку;

не втручається в приватну сферу сім'ї, побуту, культури (перший рівень громадянського суспільства): таке втручання можливе лише з метою забезпечення особистої або громадської безпеки;

не втручається в приватні (громадянські) правовідносини: у разі вступу в такі правовідносини втрачає можливість виявляти публічну владу, тобто зберігає всі ознаки публічно владної особи за межами приватних (громадянських) правовідносин;

надає необхідний захист громадянському суспільству, яке функціонує в межах її території, у тому, що належить до соціальної безпеки його суб'єктів;

виступає знаряддям соціального компромісу громадянського суспільства, пом'якшує соціальні суперечності між різними соціальними групами;

юридично забезпечує можливості громадянина бути власником, створювати громадські об'єднання, комерційні корпорації, брати активну участь політичному житті суспільства;

має межі регулювання відносин у суспільстві, що визначаються конституцією держави, міжнародними стандартами прав людини.

Формами взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах формування останнього можуть стати [2]:

взаємна цілеспрямована дія держави на громадянське суспільство і громадянського суспільства на державу, при певних межах втручання в цілях ефективного і якісного виконання ними їх завдань і функцій;

взаємодопомога держави і громадянського суспільства в правовій формі і за наявності справжнього правосуддя;

взаємний контроль держави і громадянського суспільства, зокрема силами правозахисних організацій, інституту уповноваженого з прав людини тощо;

участь громадянського суспільства в здійсненні державної влади шляхом впливу на неї через виборчу систему, засоби масової інформації, а також здійснення влади через органи місцевого самоврядування;

взаємна відповідальність громадянського суспільства і держави;

співпраця громадянського суспільства і держави по адаптації до реальних умов різних форм власності, включаючи приватну власність на землю;

співпраця інститутів громадянського суспільства і державної влади у вирішенні внутрідержавних соціальних і культурних проблем: охорона навколишнього природного середовища, розвиток науки, охорона здоров'я, освіта, культура, тощо;

взаємодія громадянського суспільства і держави з міждержавною системою при вирішенні проблем глобального характеру.

Отже, обов'язкові принципи взаємодії громадського суспільства і влади сформульовані таким чином [3]:

Відкритість – механізм схвалення політики органів влади має передбачати доступ громадськості на етапі підготовки рішень.

Прозорість – безперешкодний доступ до інформації, яка виробляється

та знаходиться в органах виконавчої влади, організація систематичного звітування щодо діяльності державних установ, роз'яснення суті політики органу влади.

Відповідальність – забезпечення громадськості своєчасною, повною та точною інформацією щодо подій та діяльності, до якої залучено орган виконавчої влади, моніторинг та оприлюднення інформації про розподіл і використання бюджетних коштів та досягнення встановлених цілей.

Компетентність – дотримання належних стандартів професіоналізму, глибоке знання галузевих питань та здатність приймати обґрунтовані раціональні рішення, які найкраще вирішують специфічні проблеми.

Професіоналізм – працівники інформаційно-комунікативних підрозділів органів влади повинні володіти здатністю, знаннями та вміннями, необхідними для виконання професійних обов'язків, а також навичками комунікаційної діяльності.

Неупередженість – толерантне ставлення до представників різних політичних поглядів, соціальних груп, демонстрація належної толерантної поведінки, націленої на уникнення конфліктів підтримка двосторонньої комунікації – намагання розвивати діалог з різними групами суспільства.

Послідовність – планування взаємодії з орієнтацією на довготривалі стратегічні цілі, дотримання норм і узгоджених принципів взаємодії.

Доброчесність – дотримання етичних норм і вимог законодавства.

Точність – забезпечення різних соціальних груп чіткою цільовою інформацією у зрозумілий спосіб, забезпечуючи найкращий результат у відповідь на запити заявників.

Питання взаємин державної влади і громадянського суспільства – це одне з корінних питань соціуму, від якого залежить його політична облаштованість і стабільність. Становлення демократії прямо пов'язано зі взаємодією громадянського суспільства і влади. Громадянське суспільство визначає зміст державної влади, а характер державної влади, у свою чергу, впливає на розвиток громадянського суспільства. У налагодженні такої взаємодії зацікавлене не лише саме суспільство, але й держава, і органи місцевого самоврядування, і бізнес-структури і навіть іноземні країни.

Список використаних джерел:

Алексеев В.М. Структури публічного управління в Україні: громадські ради / В.М. Алексеев. – Чернівці: Технодрук, 2014. – 75 с.

Богашева Н. Об'єднання громадян у контексті свободи об'єднання / Богашева // Право України. – 2011. – № 6. – С. 122 – 126.

Буханевич А.І. Забезпечення принципів відкритості та прозорості при налагодженні діалогу між владою та громадськістю / А.І. Буханевич // Державне управління: удосконалення та розвиток: електронне фахове видання. – 2010. – №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=133>